

Faludi Orsolya

Fegyelmi szabályozások a romániai közoktatásban

Jelen írás a román közoktatásban alkalmazott fegyelmezési módszerek áttekintésére vállalkozik. Célja megvizsgálni, hogy Romániában milyen jogi eszközök és eljárások állnak a pedagógusok rendelkezésére a fegyelmi kérdések „kezelése” kapcsán. Ugyanakkor igyekszem konkrét példán bemutatni a mindennapi gyakorlatot is.

A tanulókra vonatkozó rendfenntartó, fegyelmi intézkedéseket a közoktatási intézmények szervezésére és működésére vonatkozó jogszabály határozza meg, melyet az Oktatási és Kutatási Minisztérium 4925/22.07.2009-es Rendelete szabályoz.

A jogszabály erre vonatkozó előírásai mellett, a teljes körű megismeréshez szükséges megvizsgálni ennek gyakorlati alkalmazásait, melyek leginkább az oktatási intézmények belső rendszabályzatában (házirend), valamint a konkrét esetekben ragadható meg. A dokumentum ennek megfelelően előbb a jogszabályt vizsgálja meg, majd összehasonlítja ezt egy iskola belső rendszabályzatával, kiegészítve mindezt egy felderítő interjúval.

Az Oktatási és Kutatási Minisztérium rendelete alapján a következő büntetésformák alkalmazhatóak:

119 cikk: Egyéni figyelmeztetés:

- (1) szóbeli intés formájában;
- (2) végrehajtója lehet az osztályfőnök, pedagógus vagy igazgató;
- (3) nem von maga után más fegyelmi intézkedést.

120 cikk: Osztályközösség / Osztálybizottság¹ / Tanár Biztosság² előtti megrovás:

- (1) megrovás, javulást bizonyító viselkedésre való felkérés, a tanuló figyelmének felhívása, hogy amennyiben nem változtat viselkedésén, szigorúbb büntetésben részesül;

---

¹ Az Osztálybizottságot az adott osztályban tanító pedagógusok összessége, a Szülői Munkaközösség egy tagja, és – az elemi osztályokat kivéve – egy diákképviselő alkotja.

² A Tanári Bizottságot az adott közoktatási intézményben oktató összes pedagógus alkotja.

- (2) végrehajtója lehet az osztályfőnök, pedagógus vagy igazgató;
- (3) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy levonásával.

121 cikk: Írásbeli megrovás:

- (1) az Osztálybizottság vagy az igazgató javaslatára, az osztályfőnök, pedagógus vagy igazgató által megírt, aláírással ellátott intő, melyet a szülőnek vagy törvényes képviselőnek személyesen adnak át;
- (2) az intő dokumentumának sorszámát az osztálykönyvben jegyzik;
- (3) a büntetést belefoglalják az Osztálybizottság által a Tanári Bizottságnak tett félévi vagy év végi jelentésbe;
- (4) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy levonásával.

122 cikk: Az ösztöndíj ideiglenes vagy végleges megvonása:

- (1) az igazgató hajtja végre, az Osztálybizottság vagy az Igazgató javasolhatja;
- (2) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy levonásával.

123 cikk: 3-5 napig terjedő, tanórákról való kizárás:

- (1) a kizárás a tanuló hagyományos iskolai tevékenységeinek felfüggesztését és ennek egyéb, rendszerint oktatási intézmény keretén belül zajló tevékenységgel való helyettesítését jelenti. Ezt az igazgató határozza meg, az Osztálybizottság javaslatára a belső rendszabályzatnak megfelelően;
- (2) amennyiben a tanuló megtagadja a kijelölt tevékenységeken való részvételét, hiányzásai igazolatlanok minősülnek;
- (3) a büntetést az osztálykönyvben jegyzik, az Osztálybizottság belefoglalja félévi vagy év végi jelentésébe;
- (4) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy levonásával.

124 cikk: Egy párhuzamos osztályba való fegyelmi áthelyezés:

- (1) alkalmazása: az osztályfőnök/pedagógus és az igazgató írásban közli a büntetést a szülővel vagy törvényes gyámmal, illetve a tanulóval, amennyiben betöltötte 18. életévét;

- (2) a büntetést bevezetik a tanulók nyilvántartási főkönyvébe, az osztálykönyvbe és a törzskönyvbe;
- (3) a büntetést az Osztálybizottság belefoglalja félévi vagy év végi jelentésébe;
- (4) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy levonásával.

125 cikk: Előzetes figyelmeztetés a tanulói jogviszony felbontásáról

- (1) az előzetes figyelmeztetést az osztályfőnök és az igazgató állítja ki írásban, tanévenként összesen több mint 20 óra indokolatlan hiányzásért, vagy tanévenként egy tantárgy óráinak 15%-áról való hiányzásért. Az előzetes figyelmeztetést a szülőnek vagy törvényes gyámnak adják át, illetve a tanulónak amennyiben betöltötte 18. életévét;
- (2) ez a büntetés nem alkalmazható a kötelező oktatási ciklusban;
- (3) a büntetést bevezetik a tanulók nyilvántartási főkönyvébe, az osztálykönyvbe és az Osztálybizottság belefoglalja félévi vagy év végi jelentésében;
- (4) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy levonásával.

126 cikk. A tanulói jogviszony felbontása:

- (1) a tanulói jogviszony felbontása, a tanulónak a tanév végéig történő, az adott intézményből való eltávolítását jelenti;
- (2) fokozatai:
  - a) visszairatkozási joggal: a tanuló következő évben visszairatkozhat ugyanabba az intézménybe, ugyanazon tanulmányi évre;
  - b) visszairatkozási jog nélkül: a tanuló nem iratkozhat vissza ugyanabba az intézménybe;
  - c) teljes körű kizárás: a tanuló meghatározott ideig egyetlen közoktatási intézménybe sem iratkozhat vissza.

127 cikk: A tanulói jogviszony felbontása, visszairatkozási joggal:

- (1) a középiskola felső tagozatában, a végzős évfolyamoknál és posztliceumban alkalmazható, olyan súlyos kihágásokért melyeket az intézmény belső rendszabályzata előír, vagy melyeket a Tanári Bizottság annak ítél;

- (2) a büntetést abban az esetben is alkalmazzák, amikor a tanuló egy tanéven belül a tanórák több mint 40%-ról hiányzik, illetve egy tanéven belül adott tantárgy óráinak több mint 30%-ról;
- (3) a büntetést az osztályfőnök javasolja, az igazgatóval való tanácskozás után, majd a Tanári Bizottság hagyja jóvá. Amennyiben a büntetés okát az indokolatlan hiányzások képezik, a jóváhagyást kötelezi a tanulói jogviszony megszüntetéséről szóló előzetes figyelmeztetés;
- (4) a büntetést jegyzik a Tanári Bizottság jegyzőkönyvi nyilvántartásában, az osztálykönyvben, a tanulók nyilvántartási főkönyvében és a törzskönyvben;
- (5) a büntetést az osztályfőnök közli írásban a szülővel, a törvényes gyámmal és magával a tanulóval amennyiben betöltötte 18. életévét;
- (6) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy 6-osnál kisebbre való levonásával.

128 cikk: A tanulói jogviszony felbontása, visszairatkozási jog nélkül:

- (1) a középiskola felső tagozatában, a végzős évfolyamoknál alkalmazható, olyan súlyos kihágásokért melyeket a belső rendszabályzat előír, vagy melyeket a Tanári Bizottság annak ítélt;
- (2) a büntetés alkalmazásáról a Tanári Bizottság dönt, az igazgató vagy az Osztálybizottság javaslatára;
- (3) a büntetést jegyzik a Tanári Bizottság jegyzőkönyvi nyilvántartásában, az osztálykönyvben, a tanulók nyilvántartási főkönyvében és a törzskönyvben;
- (4) a büntetést az osztályfőnök közli írásban a szülővel, a törvényes gyámmal és magával a tanulóval amennyiben betöltötte 18. életévét;
- (5) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy 6-osnál kisebbre való levonásával.

129 cikk: A tanulói jogviszony felbontása, teljes körű kizárás:

- (1) ez az intézkedés a középiskola felső tagozatában, a végzős évfolyamoknál, és posztliceumban alkalmazható, súlyos kihágások esetében;
- (2) a büntetés alkalmazásáról és az eltiltás időtartamáról a Tanári Bizottság javaslata alapján az Oktatási és Kutatási Minisztérium dönt;
- (3) a büntetést jegyzik a Tanári Bizottság jegyzőkönyvi nyilvántartásában, az osztálykönyvben, a tanulók nyilvántartási főkönyvében és a törzskönyvben;

- (4) a büntetést, az Oktatási és Kutatási Minisztérium írásban közli a szülővel, törvényes gyámmal, vagy a tanulóval, amennyiben betöltötte 18. életévét.
- (5) a büntetés együtt jár a magaviseleti jegy 6-osnál kisebbre való levonásával.

130 cikk:

- (1) a fenti büntetések felmerülésekor, amennyiben a tanuló kifogástalan magatartást tanúsít legalább 8 iskolai héten keresztül – félév vagy tanév végéig –, a magaviselet levonására vonatkozó előírás eltörölhető;
- (2) a magaviselet levonására vonatkozó előírás eltörléséről az a személy dönt, akinek a hatáskörébe tartozik annak életbeléptetése.

131 cikk: Minden közoktatásban részt vevő tanuló esetében félévenkénti 10 indokolatlan hiányzás, vagy egy adott tantárgy óráinak a 10%-ról való indokolatlan hiányzás után egy jeggyel csökken a magaviseleti jegy.

132 cikk:

- (1) azok a tanulók, akik az oktatási intézmény javait rongálják, teljes mértékben fedezik ezek javítási vagy helyettesítési költségeit;
- (2) amennyiben a kár okozója ismeretlen a költségek az osztályközösséget terhelik;
- (3) ha az ingyen kapott tankönyvek tönkremennek vagy megrongálódnak, a tanuló helyettesíti ezt egy új, a réginek megfelelő tankönyvvel. Amennyiben ez lehetetlen, megtéríti annak ellenértékét.
- (4) az (1) és (3) bekezdésben meghatározott kihágásokért a Szabályzat 119-129. cikkei alkalmazhatóak.

133 cikk:

- (1) a 119-129. cikkeken előírt büntetésekért írásban lehet fellebbezni, az oktatási intézmény Adminisztratív Bizottságánál, az alkalmazást követő 5 napon belül.
- (2) a fellebbezést az intézmény titkárságán való elhelyezése utáni 30 napban elbírálják.
- (3) az Adminisztratív Bizottság döntése végleges.

134 cikk: A 129. cikkben előírt büntetés végső, fellebbezni ellene a 29/1990 számú közigazgatási bíráskodásra vonatkozó törvénynek megfelelően lehet.

A büntető, tiltó szabályozási intézkedések mellett megjelennek a jutalmazási formák is. A tanulókat kiemelkedő tanulmányi eredményeik mellett rendkívüli magatartásukért is lehet jutalmazni – írja elő a 115. cikk. Ezek a jutalmazási formák a következők lehetnek:

- a) osztályközösség előtti kiemelés;
- b) osztályközösség vagy Tanári Bizottság előtti, igazgató általi kiemelés;
- c) a tanuló kiemelkedő tetteinek szóbeli és írásbeli közlése a szülőkkel;
- d) érdem/tanulmányi ösztöndíj vagy egyéb anyagi jutalom melyet felajánlhat az állam, gazdasági szereplők vagy más támogatók;
- e) díjak, diplomák, érmek;
- f) elsőbbséget biztosító ajánlás hazai vagy külföldi táborban való részvételre;
- g) az oktatási intézmény tiszteletbeli díja.

116 cikk

- (1) a jutalmak átadása intézményi szinten történik, tanév végén az osztályfőnök, Osztálybizottság, vagy iskolaigazgató javaslatára;
- (2) azok a tanulók kaphatnak díjat, akik:
  - a), b) intézményi tanulmányi eredményt értek el;
  - c) kiváló eredményt értek el helyi, országos vagy nemzetközi versenyeken, fesztiválokon, kiállításokon vagy egyéb iskolán kívüli tevékenységben;
  - d) magas erkölcsi vagy állampolgári indíttatású tettekért;
  - e) osztályszinten a legjobb óralátogatási gyakoriságot érték el.
- (3) Az oktatási intézmények belső rendszabályzata jóváhagyhat egyéb okokat is a jutalmazásra.

Országos szinten a Közoktatási Intézmények Szervezésére és Működésére vonatkozó jogszabály határozza meg a tanulók jogait, kötelezettségeit és azokat a fegyelmi intézkedéseket, melyek a kihágásokért, szabálysértésekért járnak. Ennek alkalmazása az adott intézményre szabottan, de

mindemellett a rendelet mintájára épülő, ennek ellent nem mondó belső rendszabályzatoknak (házirend) megfelelően történik. Az oktatási intézményeknek kötelességük – a Köznevelési Intézmények Szervezésére és Működésére vonatkozó jogszabály Hivatalos Közlönyben való megjelenését követő 30 napon belül – elfogadni a belső rendszabályzatot.³

A jogszabály és adott intézményi belső rendszabályzat összehasonlítása közelebb hoz a fegyelmi intézkedések alkalmazásának tényleges megvalósulásához. Ennek megfelelően az alábbiakban egy marosvásárhelyi elméleti líceum belső rendszabályzatának fegyelmi vonatkozásait elemzés tárgyává tettem.

Az elemzett belső rendszabályzatban megjelenik a Fegyelmi Bizottság intézménye, mely a törvényben megjelölt Tanári Bizottság mellett ugyanúgy dönthet adott kérdésekben. Kirívó esetekben a Fegyelmi Bizottságnak jogában áll az ún. Kapcsolati Rendőrséghez⁴ fordulni, majd ezen intézmény hatáskörébe adni át az ügyet.

A büntetések típusai megegyeznek a törvényben előírtakkal, azzal a különbséggel, hogy az elemzett líceumban nem engedélyezett a visszairatkozás lehetőségével járó tanulói jogviszony felfüggesztése, mint fegyelmi intézkedés alkalmazása. *„Ez egy elit iskola, ez sok szempontból nem minta, mert itt válogatott gyerekek vannak. 1200-ból ha egyet kirúgunk, az nem szám. Itt már nincs helye. [iskola neve]-ban osztályt ismételni nem lehet”*⁵

A Belső Rendszabályzat továbbá részletesen tárgyalja az igazolatlan hiányzásokat, beleértve az indokolatlan késéseket is, és a következőképpen határozza meg a velük járó magaviseleti jegylevonást:

- félévenkénti 7-13 igazolatlan hiányzás: 9-es magaviseleti jegy, osztályközösség előtti figyelmeztetés;
- félévenkénti 14-20 igazolatlan hiányzás: 8-as magaviseleti jegy, megrovás, ösztöndíj visszavonása;
- félévenkénti 21-27 igazolatlan hiányzás: 7-es magaviseleti jegy, írásbeli megrovás;
- félévenkénti 28-34 igazolatlan hiányzás, vagy félévenként egy tantárgy 15%-áról való igazolatlan hiányzás: 6-os magaviseleti jegy, előzetes figyelmeztetés a tanulói jogviszony felbontásáról;

³ Köznevelési Intézmények Szervezésére és Működésére vonatkozó jogszabály 170. cikke.

⁴ Poliția de Proximitate

⁵ Interjúrészlet a belső rendszabályzat kidolgozásával megbízott pedagógussal.

- félévenkénti 35-40 hiányzás: 5-ös magaviseleti jegy
- félévenkénti 40 fölötti hiányzás: 4-es magaviseleti jegy, tanulói jogviszony megszüntetése.

Az iskola rendszabályzata tiltja a drogok hordozását, forgalmazását, fogyasztását, és minden esetben a tanulói jogviszony felbontásával bünteti.⁶

A rendszabályzat tiltja a cigarettázást, nemcsak az iskola területén, hanem annak környékén is, részletesen körülírva mi számít az iskola környékének.⁷ Az erre vonatkozó kihágásokra a következő büntetési fokozatok vonatkoznak:

- első kihágás: figyelmeztetés;
- második kihágás: megrovás, magaviselet levonása egy jeggyel;
- harmadik kihágás: írásbeli megrovás, magaviselet levonása 2-3 jeggyel;
- negyedik kihágás: előzetes figyelmeztetés a tanulói jogviszony felbontásáról;
- ötödik kihágás: tanulói jogviszony felbontása.

A rendszabályzat többi vonatkozása megegyezik a törvényben előírtakkal, éppen ezért interjúzás módszere az, ami segíthet a fegyelmi eljárások gyakorlati alkalmazásának megismerésében.

Jelen elemzést egy felderítő interjú kísérte, melyből kiderül a vizsgált iskolában kevés olyan eset van, amiért fegyelmi eljárás indulna. Többnyire szóbeli figyelmeztetésekre kerül sor, illetve az interjúalany elmondása szerint: jó a pedagógusok viszonya a szülőkkel, szóbeli megegyezés során oldódnak meg a problémás esetek. Ez esettől függően jelenthet egy fokozottabb szülői odafigyelést, esetleg más iskolába való átíratást, mellőzve az oktatási intézmény részéről történő tanulói jogviszony felbontását, ugyanakkor felmerül a gyakorlat szempontjából a kihágások, jogsértések szubjektív megítélése is.

A törvény konkrét alkalmazási módjára csak egy példa merült fel az elmúlt időszakban: a tanuló folyamatosan igazolatlanul hiányzott az iskolából, mire a Fegyelmi Bizottság úgy döntött 3 napig kizárja az oktatási tevékenységből. Órák helyett a tanulónak a könyvtárban kellett ülnie és a pedagógusokkal egyeztetett könyvészetet feldogoznia. Ezt a megoldást a törvény, mint

⁶ Lásd. 143/2000-es, a drogok törvénytelen kereskedelme és fogyasztása elleni törvényt.

⁷ Lásd 349/2002-es törvényt, mely a dohánytermékek hatását megelőzéséről és azok hatásának leküzdéséről szól.

helyettesítő feladatként fogalmazza meg, melynek mibenlétéről jelen esetben az intézmény döntött. A 3 napos „kizárást” követően a diák visszaült az osztályterembe, a pedagógus elmondása szerint a továbbiakban nem merült fel a hiányzása.

Úgy vélem ez az eset csak egy példa a román közoktatásban alkalmazott fegyelmezési eszközökre, számos alternatív megoldással találkozhatunk, ha részletesebben elemezzük a kérdéskört. Érdekesnek tartom a témát további interjúk készítésére, valamint témába illő fórumok és sajtóban megjelent anyagok elemzését.